

mtatkki

Hungarian Academy of Sciences
Centre for Social Sciences
Institute for Minority Studies

A PDF fájlok elektronikusan kereshetőek.

A dokumentum használatával elfogadom az
[Europeana felhasználói szabályzatát](#).

BIZTOSÍTÁS

1. Biztosító vállalatok

A dunai államok biztosítási kultúrája a régi Ausztria és Magyarország biztosítási kultúrájából táplálkozott és fejlődött még azoknak a területeknek tekintetében is, amelyeknek birtoklásához ezek az államok nem a Monarchia feldarabolása útján jutottak. A páriszkörnyéki békekötés után nagyszámban keletkezett biztosító vállalatok alapításának szakszerűsége, több esetben még a tőkeérdekeltsége és viszontbiztosítási összeköttetése is az osztrák és magyar kapcsolatokra vezethető vissza.

Ausztria. Az osztrák biztosításügy fejlődése a nyilvánjogú intézetek létesítésével kezdődött. Ily intézet alakult 1811-ben Linzben (Wechselseitige Landes Brandschaden Versicherungs Anstalt im Erzherzogthume Oesterreich a. d. Enns), 1829-ben Grázban (Wechselseitige Brandschaden Versicherungs Anstalt), 1825-ben Wienben (Wechselseitige Brandschaden Versicherungs Anstalt) és Innsbruckban (Tirol-Vorarlberger Mobilien Brandschaden Versich.-Anstalt). Az első biztosító részvénytársaság, az Assicurazioni Generali Triest, 1831-ben alakult meg, majd később a Riunione Adriatica di Sicurta Triest 1838-ban. Ezután egymásután keletkeztek a biztosító vállalatok, amelyek nemcsak az ausztriai, illetőleg az Ausztriához tartozó Csehország és más osztrák tartományok, hanem Magyarország biztosításügyét is ellátták. Innen magyarázható, hogy az ausztriai székhellyel bíró biztosító vállalatok aránylag tőkeerős és nagy állománnyal rendelkező vállalatok voltak. A világháború elején, 1915-ben Ausztriában 102 biztosító vállalat működött, amelyek közül 80 belföldi alapítású, 22 pedig külföldi székhellyel bíró vállalat volt. A belföldiek közül 28 részvénytársasági és 52 pedig kölcsönös biztosítási vállalati alapon működött. Az első világháború után a területi veszteség folytán Ausztriában a biztosító vállalatok száma is kisebb lett, úgyhogy 1936-ban már csak összesen 67 vállalat működött, amelyek közül 39 belföldi és 28 külföldi volt.

Csehszlovákia magánbiztosítási ügyének fejlődése párhuzamos volt az Osztrák-Magyar Monarchia biztosításügyének fejlődésével. 1918. év végén a Csehszlovák Köztársaságban 21 belföldi vállalat működött és pedig 18 szövetkezet (amelyből 5 nyilvánjogú intézet volt) és 3 részvénytársaság. Az az általános alapítási kedv, amely közvetlenül a háború után a Csehszlovák Köztársaságban is fellépett, megnövelte a biztosító vállalatok számát, úgyhogy 1926-ban már 41 belföldi vállalat működött, melyekből 18 szövetkezet és 23 részvénytársaság volt. A vállalatok mellett még működött kb. 200 kisebb és 40 nagyobb biztosító egyesület; ezek tűz- és állatbiztosítással is foglalkoztak. Ugyanebben az időben mintegy 60 külföldi biztosító vállalat is működött, amelyek nagy-

része nem köthetett új biztosításokat, hanem csak a régi biztosítások lebonyolítása volt a feladatuk. A csehszlovák kormány 4 svájci és 3 francia biztosító vállalatnak adott működési engedélyt. A régi külföldi vállalatok nagyrésze kivonult, úgyhogy 1937-ben Csehszlovákiában 49 belföldi vállalat mellett már csak 16 külföldi vállalat működött.

Magyarország, noha közjogilag önálló ország volt, gazdaságilag a Monarchia keretébe illeszkedett be. Innen magyarázható, hogy több olyan biztosító vállalatnak székhelye, amelynek életrehívásában a magyar közgazdaság nagy szerepet játszott, nem volt mindig Magyarország területén. Több kisebb jelentőségű belföldi biztosító vállalat megalakulása után (1840-ben a Marosszéki kölcsönös tűzbiztosító, 1847-ben Első Magyar Kölcsönös Tűzbiztosító, stb.) 1858-ban kezdte meg a működését az első jelentős biztosító vállalat, az Első Magyar Általános Biztosító Társaság. Az első világháború után Magyarországon is több újabb biztosító vállalat alakult, amely alapítások azonban itt sem voltak gazdaságilag megokoltak. 1924-ben Magyarországon 60 biztosító vállalat működött, amelyek közül 32 magyar belföldi és 28 külföldi vállalat volt. A külföldi vállalatok éppen olyan előfeltételekkel telepedhettek le, mint amilyenekkel a belföldi vállalatok alakulhattak. Külön óvadékot a külföldi vállalatoknak nem kellett letenniük és a működési engedély elutasítása esetén épp úgy fordulhattak jogorvoslatért a közigazgatási bírósághoz, mint a belföldi vállalatok. 1925-ben még újabb 6 angol vállalat telepedett le, úgyhogy most már a vállalatok száma 66-ra emelkedett; ez a szám a kis országhoz képest túlnagy volt. A magyar kormány 1926-ban felfüggesztette a működési engedély kiadását és pedig mind a belföldi alapítású, mind a külföldi biztosító társaságokra. Állományátruházással, egyesüléssel, sőt kényszerfelszámolással egymásután szűntek meg az életképtelen kisebb biztosító vállalatok. 1940-ben Magyarországon már csak 47 biztosító vállalat működött; ezek közül 23 belföldi és 24 külföldi volt.

Magyarországon működik még kb. 800 életbiztosító egyesület, túlnyomórészt felosztó-kirovó rendszer alapján.

Jugoszláviában, amely a régi Szerbián kívül osztrák, magyar, valamint bulgár területekből keletkezett, a biztosító vállalatoknak a száma is az ezeken a területeken működő, illetőleg székhellyel rendelkező biztosítók szerint alakult ki. Szerbiában a XIX. század végén általában csak külföldi vállalatok működtek és pedig főleg osztrák és magyar biztosító vállalatok. A század utolsó éveiben alakult két belföldi biztosító vállalat, a „Zadruga“ és a „Rossija“. Ebben az időben még 2 angol vállalat is működött. 1914-ben a belföldi vállalatok száma még csak 5 volt, amelyek közül 2 („Jugoszlávia“ és „Sumadia“) közvetlenül a világháború előtt alakult meg. A világháború után a magyar biztosító vállalatok Jugoszláviában koncessziójukat elvesztették és ezek helyett újabb belföldi vállalatok alakultak. Az első világháború után már 16 belföldi és 8 külföldi vállalat működött. A külföldi biztosító vállalatok általában ugyanolyan feltételekkel működhettek, mint a belföldiek, azonban külön óvadékot voltak kötelesek letenni. A belföldi biztosító vállalatok száma az 1930-ak folyamán csökkent, míg a külföldieké emelkedett, úgyhogy 1937-ben, a második világháború előtt, Jugoszláviában 12 belföldi és 9 külföldi vállalat működött.

Bulgáriában 1882-től 1890-ig 4 külföldi biztosító vállalat telepedett le. Az első belföldi vállalat (Bulgaria) 1891-ben alakult meg. Az első világháború előtt csak 6 belföldi (4 részvénytársaság és 2 szövetkezet) és 15 külföldi vállalat működött. Az első világháború után igen sok biztosító vállalatot alapítottak, aminek az eredménye az volt, hogy ezek az új vállalatok még élesebbé tették a versenyt, ami a díjak leszállításában és a szerzési jutalék túlhajtásában jelentkezett. 1926-ban már 30 belföldi vállalat működött, amelyeknek a száma azonban 1939-re 19-re olvadt le. Ebben az évben a belföldi vállalatok mellett még 12 külföldi vállalat is működött, úgyhogy a vállalatok összes száma 31 volt. A 17 belföldi vállalat közül 2 kifejezetten viszontbiztosító vállalat volt, a többi közvetlen biztosítások megkötésével foglalkozott. A 19 belföldi vállalat közül 12 részvénytársasági és 7 szövetkezeti alakban működött.

A biztosító részvénytársaságokon és biztosító szövetkezeteken kívül működtek még biztosító egyesületek is.

A jég- és állatbiztosítást az állami alakítású Bankszövetkezeti Központ (Zentralgenossenschaftbank) látja el monopól joggal felruházva.

Románia első belföldi biztosító vállalatát (Romania) 1871-ben alapították meg, amely vállalatba később a „Dacia“ beolvadt és a „Dacia-Romania“ nevet nyerte. 1882-ben az Első Magyar Általános Biztosító Társaság alapította meg a „Nationala“-t. Az első világháború végéig, tehát 1919-ig összesen 8 biztosító vállalatot alapítottak. Az első világháború után Romániát is elfogta a biztosító vállalatok alapításának a láza, úgyhogy 1920-tól 1923-ig 13 biztosító vállalat keletkezett. E biztosító vállalatok alapításánál természetesen közrejátszott az a körülmény is, hogy Románia területe a páriskörnyéki békekötések folytán tetemesen megnövekedett, s ezáltal növekedett a biztosítások megkötésének lehetősége is. Románia azonkívül 1—2 vállalat kivételével a külföldi vállalatokat, főleg pedig a volt monarchia területén székelő vállalatokat nacionalizálta és így az új alapítású vállalatok voltaképpen a volt külföldi vállalatoknak jogutódai lettek. 1927-ben Romániában már 21 biztosító vállalat működött, amelyek közül 15 a háború után keletkezett. A megnagyobbodott Románia területéhez képest a vállalatoknak a száma nem nagy és ezért Romániában még nagy biztosítási lehetőségek vannak. Innen magyarázható, hogy a romániai biztosító vállalatok száma a második világháború elejéig nem csökkent, mint általában a többi államoknál tapasztalható, hanem valamivel emelkedett, úgyhogy 1937-ben Romániában 23 vállalat működött, amelyből 19 belföldi és 4 külföldi volt.

2. Kárbiztosítás

Az első világháború után a kárbiztosítási állomány az egyes dunai államok valutájának elértéktelenedését könnyebben kiheverte, mint az életbiztosítási állomány. A kárbiztosításnál ugyanis a biztosított tárgy vagy érdek értékének megfelelő utánbiztosítás minden nehézség nélkül megtörténhetett, mivel nem kellett — miként az életbiztosításnál — a díjtartalék feltöltéséről gondoskodni. A kárbiztosításnál a biztosítottak tetemes része a belföldi pénznem helyett a nyugati győző országok valutájában, főleg az USA dollárban igyekezett a biztosítást megkötni, ami az egyes államokat bizonyos intézkedések meghozatalára indította.

Ausztria. A kárbiztosítási ágban a díjbevétel nem csökkent le oly mértékben, mint az életbiztosítási ágban, mivel a biztosított tárgyak valószínűsége megfelelő utánbiztosítás a koronaromlásnak a biztosított összegben előidézett csökkentését ellensúlyozta. A díjbevétel alakulását a háború után az alábbi táblázat mutatja:

	Közvetlen kárbiztosítási díjbevétele		állomány kárkifizetése		a díjbevétel %-ában
	ezer schillingben	ezer dollárban	ezer schillingben	ezer dollárban	
	1928	108.286	15.160	61.876	
1932	108.673	15.214	55.613	7.786	51.2
1935	106.860	20.303	43.569	8.278	40.8
1936	107.574	20.439	46.548	8.844	43.3

A kárányok a közölt táblázat szerint átlagban javuló tendenciát mutattak.

Az 1936. évi kárbiztosítási állomány az egyes biztosítási fajok között a következőképpen oszlott meg:

	Az 1936. évi közvetlen kárbiztosítási díjbevétele		állomány kárkifizetése		a díjbevétele %-ában
	ezer schillingben	ezer dollárban	ezer schillingben	ezer dollárban	
	tűzbiztosítás	45.513	8.647	13.349	
szavatosság	23.362	4.439	10.057	1.911	43.0
szállítmány	12.392	2.354	9.079	1.725	73.3
betörés	5.501	1.045	2.175	413	39.5
baleset	5.411	1.028	2.724	518	50.3
jég	1.551	295	1.193	227	76.9
egyéb	13.844	2.631	7.971	1.514	57.8
Összesen:	107.574	20.439	46.548	8.844	43.3

A tűzbiztosítási faj itt is, miként a többi országokban, a legjellemzőbbnek mutatkozott, míg a jég- és szállítmánybiztosítás kárányaránya kedvezőtlen képet mutatott.

1936-ban a kárág díjbevétele a belföldi és külföldi vállalatok között a következőképpen oszlott meg:

	ezer schillingben	ezer dollárban	%-ban
belföldi vállalatok	92.461	17.568	86
külföldi vállalatok	15.113	2.871	14
Összesen:	107.574	20.439	100

Csehszlovákia. A kárbiztosítási állomány, hasonlóan az életbiztosítási állományhoz, a 20-as években nagy fejlődést mutatott, ami összefüggésben van Csehszlovákiának nagy iparával és kereskedelmével.

	Közvetlen kárbiztosítási díjbevétele (mellékilleték nélkül)		állomány kárkifizetése		a díj %-ában
	ezer koronában	ezer dollárban	ezer koronában	ezer dollárban	
	1928*)	537.624	16.129	295.549	
1933	715.025	27.171	371.687	14.124	52.0
1936	721.474	28.859	309.034	12.361	42.8
1937	759.541	26.584	314.819	11.019	41.4

*) Csak belföldi vállalatok belföldi állománya.

A kárányok azért mutatnak olyan kedvezőtlen képet, mivel a díjbevétel mellékilleték nélkül van számítva. Ha a díjbevételhez hozzáadjuk a mellékilletékeket, akkor a kárány alakulása a következő:

1937. évi kárbiztosítási állomány				
díjbevétele mellékilletékekkel együtt		kárkifizetése		
ezer koronában	ezer dollárban	ezer koronában	ezer dollárban	a díj %-ában
920.054	32.202	314.819	11.019	34.2

A kárány tehát 1937-ben a mellékilletékek hozzáadásával 41%-ról 34%-ra javult, ami kb. megegyezik a környező országok kárányával. A kárállománynak a belföldi és külföldi vállalatok közötti megosztását a következő táblázat mutatja:

1937. évi kárbiztosítási állomány díjbevétele (mellékilleték nélkül)			
	ezer koronában	ezer dollárban	százalékban
Belföldi vállalatok	635.506	22.243	83.7
Külföldi vállalatok	124.035	4.341	16.3
Összesen:	759.541	26.584	100

A kárágban a külföldi vállalatok jóval kisebb arányban részesültek, mint az életágban. A kárállománynak az egyéb biztosítási fajok közötti megosztása a következő volt:

1937. évi kárbiztosítási állomány					
	díjbevétele (mellékilleték nélkül)		kárkifizetése		a díj %-ában
	ezer koronában	ezer dollárban	ezer koronában	ezer dollárban	
Tűzbiztosítás	372.896	13.052	133.147	4.660	35.7
Szavatosság	152.295	5.330	67.426	2.360	44.3
Betörésbiztosítás	56.879	1.991	13.970	489	24.6
Balesetbiztosítás	61.918	2.167	27.657	968	44.7
Egyéb biztosítás	115.553	4.044	72.619	2.542	62.8
Összesen:	759.541	26.584	314.819	11.019	41.4

Magyarország. A trianoni békeszerződés a kárbiztosítási állományt is széjjeldarabolta az egyes külföldi államok között, mivel a magyarországi vállalatok a szomszéd államok területén működési engedélyt nem nyertek. A kárbiztosítási állomány még sem csökkent le annyira, mint az életbiztosításé, mivel a korona-romlás hatása utánbiztosítások folytán lényegesen kisebb volt.

	Közvetlen kárbiztosítási állomány		díjbevétele és mellékilletéke		kárkifizetése	
	ezer pengőben	ezer dollárban	ezer pengőben	ezer dollárban	a díj %-ában	
1927	44.035	8.807	21.482	4.296	48.8	
1932	43.482	11.740	20.021	3.404	46	
1938	47.303	13.718	16.148	4.683	34.1	
1939	55.032	15.959	20.260	5.875	36.8	
1940	60.179	17.452	22.276	6.460	37	

A kárbiztosítási állomány a trianoni békeszerződés folytán bekövetkezett nagy visszaesés után fokozatos fejlődést mutat. 1940-ben a kárággal 18 belföldi és 22 külföldi, összesen 40 biztosító vállalat foglalkozott. A bel- és külföldi biztosító vállalatok között a díjbevétel a következőképpen oszlott meg:

Közvetlen kárbiztosítási állomány díjbevétele 1940-ben

	ezer pengőben		ezer dollárban
Belföldi vállalatok	36.843	(61.2%)	10.684
Külföldi vállalatok	23.336	(38.8%)	6.767
Összesen:	60.174	(100.0%)	17.451

A kárbiztosítási ág díjbevétele és kárai az egyes biztosítási fajok között 1940-ben a következőképpen oszlottak meg:

	1940. évi közvetlen kárbiztosítási állomány díj bevétele		kár kifizetése		a díj %-ában
	ezer pengőben	ezer dollárban	ezer pengőben	ezer dollárban	
Tűzbiztosítás	30.267	8.777	8.567	2.484	28.3
Jégbiztosítás	5.697	1.652	6.205	1.799	108.9
Balesetbiztosítás	1.906	553	393	115	20.6
Egyéb biztosítás	22.309	6.470	7.112	2.062	31.9
Összesen:	60.179	17.452	22.277	6.460	37

A közvetlen tűzbiztosítási állomány kötvényeinek száma 1,016.000 darab, biztosítási összege pedig 9.423,193.000 P (2.732,726.000 dollár). Az átlagos biztosítási összeg tehát 9.276 P (2.690 dollár). A jégbiztosításnál a kötvények száma 46.000 darab, a biztosítási összeg 154,099.000 P (44,689.000 dollár). Az átlagos biztosítási összeg 3.316 P (962 dollár).

Jugoszlávia. A kárbiztosítási állomány fejlődését a 20-as évek végén és a 30-as években a következő adatok mutatják:

	Díjbevétel		Kárkifizetés		%-ban
	ezer dinárban	ezer dollárban	ezer dinárban	ezer dollárban	
1927	207.587	4.152	155.990	3.120	75.1
1932	189.046	3.025	112.439	1.799	59.5
1936	159.072	3.659	77.502	1.783	48.7
1937	174.500	4.014	82.554	1.899	47.3

Az 1937. évi adatok az egyes biztosítási fajok tekintetében a következő helyzetet mutatják:

	Közvetlen kárbiztosítási állomány díjbevétele		kárkifizetése		a díj %-ában
	ezer dinárban	ezer dollárban	ezer dinárban	ezer dollárban	
Tűzbiztosítás	131.016	3.014	61.990	1.426	47.3
Baleset, szavatosság	22.439	516	10.591	244	47.2
Autóbiztosítás	—	—	—	—	—
Szállítmánybiztosítás	13.453	309	6.180	142	45.9
Betörésbiztosítás	7.592	175	3.793	87	50
Összesen:	174.500	4.014	82.554	1.899	47.3

Bulgária. A kárbiztosítási állomány a léva romlása következtében Bulgáriában sem mutatott nagy visszaesést, mivel az utánbiztosítások folytán a biztosítási állomány terjedelme is emelkedett. A 30-as években a fejlődést a következő táblázat mutatja:

	Közvetlen kárbiztosítási állomány díjbevétele		kárkifizetése		bevétel %-ában
	ezer lévában	ezer dollárban	ezer lévában	ezer dollárban	
1932	114.839	804	64.306	450	56.0
1938	128.659	1.544	68.134	818	53.0
1939	138.093	1.657	73.672	884	53.3
1940	157.178	1.886	97.116	1.165	61.8

Az 1940. évben a kárállomány az egyes biztosítási fajok között a következőképpen oszlott meg:

	1940. évi közvetlen kárbiztosítási állomány díjbevétele		kárkifizetése		a díjbevétel %-ában
	ezer levában	ezer dollárban	ezer levában	ezer dollárban	
Tűzbiztosítás	66.242	796	11.595	139	17.5
Jégbiztosítás	53.686	644	73.092	877	136.2
Szállítmánybiztosítás	24.066	289	7.418	89	30.8
Balesetbiztosítás	5.854	70	1.508	18	25.8
Autóbiztosítás	4.264	51	2.639	32	62.0
Egyéb biztosítás	3.066	36	864	10	28.2
Összesen:	157.178	1.886	97.116	1.165	61.8

A magas kárárányt (61.8%) a jégbiztosításnak kedvezőtlen alakulása idézte elő. A jégbiztosítást nem a magánvállalatok művelik, hanem az 1911-ben megalakult Bankszövetkezeti Központ (Zentralgenossenschaftbank), amely állami intézmény. Ha a kárbiztosítási állományból a jégbiztosítást kivesszük, akkor a kárárány 23.2%-ra csökken. Ez az arány jelzi tehát, hogy a magánbiztosítás díjbevétele és kárkifizetése között milyen viszony van.

Románia. A kárbiztosítási állomány díjbevétele a 30-as évek végén nagy fejlődésen ment át. Az egyes adatokat a következő táblázat tünteti fel:

	Kárbiztosítási állomány díjbevétele		kárkifizetése		a díjbevétel %-ában
	ezer leiben	ezer dollárban	ezer leiben	ezer dollárban	
1937	838.278	5.868	305.516	2.139	36.4
1941	1.018.000	5.090	398.000	1.990	39.1
1942	1.377.000	6.885	549.000	2.745	39.9

A kárbiztosítási állomány egyes fajainak alakulására 1937. évre vannak adataink, amelyek a következők:

	1937. évi kárbiztosítási állomány díjbevétele		kárkifizetése		a díjbevétel %-ában
	ezer leiben	ezer dollárban	ezer leiben	ezer dollárban	
Tűzbiztosítás	499.506	3.497	158.866	1.112	31.8
Jégbiztosítás	16.909	118	7.734	54	45.7
Balesetbiztosítás	135.453	948	54.767	383	40.4
Szállítmánybizt.	88.523	620	45.711	320	51.6
Egyéb biztosítás	97.887	685	38.438	269	39.3
Összesen:	838.278	5.868	305.516	2.139	36.4

A kárárányok elég kedvezőeknek mondhatók. A szállítmánybiztosítási faj mutatkozik a legkockázatosabbnak.

A kárbiztosítási állomány belföldi és külföldi vállalatok közötti megoszlása kb. olyan alakulást mutat, mint az életbiztosításban. Az adatok a következők:

	1937. évi kárbiztosítási állomány díjbevétele		
	ezer leiben	ezer dollárban	%-ban
Belföldi vállalatok	684.873	4.794	81.7
Külföldi vállalatok	153.405	1.074	18.3
Összesen:	838.278	5.868	100.0

3. Életbiztosítás

Az első világháború után a dunai államokban az életbiztosítási állományt többé-kevésbé újra kellett építeni, mivel a valuták elértéktelenedése folytán a régi biztosítások szintén elértéktelenedtek. Ezzel magyarázható az a jelenség is, hogy az első világháború után a dunai államokban megingott a belföldi pénznem iránt a bizalom, a biztosítottak igen sok esetben a nyugati győző államok valutáiban, főleg pedig USA dollárban kötötték a biztosításaikat. A dunai államok valutáinak megszilárdulása után az egyes államokban különféle intézkedések történtek az idegen valutában kötött biztosítások korlátozására.

Bulgáriában a felügyeleti hatóság a szállítmánybiztosítás kivételével megtiltotta az idegen valutára szóló biztosítások megkötését. Csehszlovákiában a Nemzeti Bank biztosítási díjakra nem engedélyezett idegen valutákat és a belügyminisztérium 1923-ban megtiltotta az aranyzáradékkal ellátott életbiztosítások megkötését. Jugoszlávia 1931-ben tiltotta el az idegen valutára szóló aranyzáradékkal ellátott biztosítások megkötését. Magyarországon ilyen tilalom nem állott fenn, azonban a biztosító vállalatok a felügyelő hatóság ajánlatára 1936-tól kezdve már nem fogadtak el nem pengőre szóló életbiztosításokat. Romániában a pénzügyminisztérium 1932-ben tiltotta el a nem leire szóló biztosításokat és külön intézkedés történt a már megkötött biztosításoknak leire szóló átváltoztatására.

Ausztria. A st.-germain-i békeszerződés megfosztotta Ausztriát területének tetemes részétől, ami által kiesett az életbiztosítási állományának tetemes része is. A világháború előtt (1912-ben) Ausztria életbiztosítási díjbevétele a viszontbiztosítási rész levonásának figyelembevételével közel 250 millió K (50 millió USA dollár) volt. Az első világháború után ez a nagy díjbevétel teljesen összezsugorodott és pedig nemcsak a területi elszakítások folytán, hanem a koronának nagymérvű elértéktelenedése miatt is. A világháború után az osztrák életbiztosítási állományt újjá kellett alakítani, ami tekintettel az ország elszegényedésére, különösen pedig a fixfizetésű állami és magántisztviselők vagyontalanságára, nehezen ment.

Az életbiztosítás alakulása az első világháború után:

	díjbevételei		díjtartalék	
	ezer schillingben	ezer dollárban	ezer schillingben	ezer dollárban
1925	42.368	5.932	97.859	13.700
1928	72.098	10.094	110.140	15.420
1932	109.677	15.355	336.236	47.073
1935	92.971	17.664	486.498	92.435
1936	74.842	14.220	519.467	98.699

Ausztriában is az életbiztosításnak jelentékeny részét külföldi valutában, és pedig leginkább USA dollárban kötötték meg. Ezért a schillingben kifejezett életbiztosítási díjbevételek 1932-ig növekedtek, majd visszaesés következett be, ami a dollár árfolyamesésével kapcsolatos.

Az 1936. évben a biztosítási összeg 2.460.035.000 schilling (467.407 USA dollár), a tőkebiztosítások száma pedig 1.472.187 volt. Egy biztosításra tehát 1.671 schilling (317 dollár) esett. A biztosított járadékok évi összege 7.819.954 schilling (1.485.790 USA dollár), a járadékbiztosítások darab-

száma pedig 17.531, tehát a járadékbiztosítások átlagos összege 497 schilling (94 USA dollár) volt.

Az életbiztosítások a belföldi és külföldi vállalatok között a következőképpen oszlottak meg:

	1936. évi közvetlen életbiztosítási állomány					
	díjbevétele			díjtartaléka és díjvitele		
	ezer schillingben	ezer dollárban	%-ban	ezer schillingben	ezer dollárban	%-ban
Belföldi vállalatok	61.135	11.616	81	440.824	83.575	85
Külföldi vállalatok	13.707	2.604	19	78.640	14.942	15
Összesen:	74.842	14.220	100	519.467	98.699	100

Az életbiztosító vállalatok vagyonehelyezésére nézve tájékoztatásul közöljük, hogy a belföldi vállalatok közvetlen és közvetett üzleteiben a vagyontárgyak elhelyezése a következő megosztást mutatja: készpénz 0.50%, bankbetét 8.81%, értékpapírok 58.50%, ingatlanok 18.07%, kötvénykölcsonök 6.12%, jelzálog és egyéb 8%, összesen 100%.

Csehszlovákia a páriskörnyéki békekötések után Ausztria és Magyarország biztosítási állományából építette fel a saját állományát. Ez az állomány már a 20-as években igen nagy fejlődésnek indult.

	Közvetlen életbiztosítási állomány			
	díjbevétele		díjtartaléka	
	ezer koronában	ezer dollárban	ezer koronában	ezer dollárban
1923	129.549	3.886	455.649	13.669
1928	576.492	17.295	2,400.653	72.020
1933	827.284	31.437	4,318.660	164.109
1936	636.630	25.465	4,868.510	194.740
1937	650.102	22.754	4,988.555	177.599

Csehszlovákiában igen erős külföldi vállalatok is működtek, ami kifejezésre jut a díjnak a belföldi és külföldi vállalatok közötti megosztásában:

	1937. évi közvetlen életbiztosítási állomány díjbevétele		
	ezer koronában	ezer dollárban	%-ban
Belföldi vállalatok	456.770	15.987	70.3
Külföldi vállalatok	193.332	6.767	29.7
Összesen:	650.102	22.754	100.0

A külföldi vállalatokra tehát a díjbevételek mintegy 30%-a esett.

A díjtartalékok 1937-ben a következő értékekben voltak elhelyezve: bankkövetelés 8.2%, ingatlan 14.3%, értékpapír 43%, jelzálogkölcson 20%, kötvénykölcson 7.3%, egyéb 7.2%.

Magyarország. A trianoni békeszerződés értelmében a magyar életbiztosítási állományt fel kellett osztani a külföldi államok között, mivel a magyar biztosító vállalatok a külföldi államok területén működési engedélyt nem nyertek. A megmaradt életbiztosítás állományértékét nagymértékben csökkentette az első világháború után bekövetkezett koronaromlás. Az életbiztosítási állomány nagymérvű leromlását mutatják a következő számok:

	Közvetlen életbiztosítási állomány			
	díjbevétele		díjtartaléka	
	ezer pengőben	ezer dollárban	ezer pengőben	ezer dollárban
1913	106.720	18.723	1,972.000	346.000
1925	7.945	1.589	5.490	1.098

Az életbiztosítási állományt újból fokozatosan fel kellett építeni. A fejlődést a következő táblázat mutatja:

	Közvetlen életbiztosítási állomány			
	díjbevétele		díjtartaléka	
	ezer pengőben	ezer dollárban	ezer pengőben	ezer dollárban
1927	27.504	5.501	26.820	5.364
1932	37.138	6.313	123.715	21.032
1938	32.559	9.442	164.830	47.801
1939	31.448	9.120	178.086	51.645
1940	31.975	9.273	185.859	53.899

A díjbevétel 1932 után lényegesen lecsökkent. Ez a jelenség összefüggésben van az USA dollárnak az 1930-as években történt leértékelésével. Az életbiztosítások tetemes részét ugyanis dollárban kötötték meg. Az életbiztosítás további fejlődését megakadályozta a második világháború. Visszaesés különösen az ú. n. reguláris biztosításban következett be és pedig egyrészt a visszavásárlás, másrészt az új kötések elmaradása folytán.

1940-ben a 185.859 ezer P-t kitevő díjtartalék a következő értékekben volt elhelyezve: kamatozó követelésben 7%, értékpapírokban 45.5%, ingatlanokban 26%, jelzálogkölcsonokban 2.5%, kötvénykölcsonokban 19%.

1940-ben életbiztosítással 14 belföldi és 6 külföldi, összesen tehát 20 biztosító vállalat foglalkozott. A közvetlen állomány díjbevétele és díjtartaléka a bel- és külföldi vállalatok között a következőképpen oszlott meg:

	1940. évi közvetlen életbiztosítási állomány					
	díjbevétele			díjtartaléka		
	ezer pengőben	ezer dollárban	ezer pengőben	ezer dollárban		
Belföldi vállalatok	23.531	(73.5%)	6.824	128.012	(69%)	37.123
Külföldi vállalatok	8.444	(26.5%)	2.449	57.847	(31%)	16.776
Összesen:	31.975	(100%)	9.273	185.859	(100%)	53.899

Az életbiztosítási tőkék 1940-ben 661,364.000 P-t tettek ki (egy főre kb. 70 P jutott). Ez az összeg valuták szerint a következőképpen oszlott meg: magyar pénznem (pengő, aranykorona) 82%, USA dollár 15%, svájci frank 2.4%, angol font 0.5%, egyebek 0.1%.

A díjtartalékok valuták szerinti megoszlása a következő volt: magyar pénznem (pengő, aranykorona) 63%, USA dollár 32%, svájci frank 3.8%, angol font 1%, egyebek 0.2%.

A díjtartalékban az idegen valuták nagyobb mértékben részesednek. A magyar biztosító vállalatok 1936 óta ugyanis idegen valutában új biztosítást nem kötnek, de a régi valutabiztosítások még nem jártak le, ezért a díjtartalékuk automatikusan tovább növekedett.

Jugoszlávia. Jugoszlávia életbiztosítási állománya a régi Szerbia, valamint Magyarországtól, Ausztriától és Bulgáriától elszakított területek életbiztosítási állományából alakult ki. A háború előtti állapottal való összehasonlítás ezért alig lehetséges. A 20-as évek végén és a 30-as években az állomány fejlődését a következő adatok mutatják:

	Életbiztosítási állomány díjbevétele	
	ezer dinárban	ezer dollárban
1927	79.112	1.582
1932	176.266	2.820
1936	135.501	3.117
1937	157.082	3.613

Az 1936. és 1937. évi adatokban nincsenek benne az időközben csődállapotba jutott Phönix életbiztosító társaság állományának adatai. Az 1937. évi díjbevétel belföldi és külföldi vállalatok között a következőképpen oszlott meg:

	Életbiztosítási állomány		
	ezer dinárban	ezer dollárban	%-ban
Belföldi vállalatok	101.402	2.332	64.5
Külföldi vállalatok	55.680	1.281	35.5
Összesen:	157.082	3.613	100.0

Bulgária. A neuilly-i békeszerződést követő években keletkezett gazdasági válság Bulgáriában is visszafejlesztette az életbiztosítási állományt. Az 1914. évi állapotokhoz képest lévőben emelkedett ugyan a díjbevétel, azonban ez annak tulajdonítható, hogy a léva értéke nagymértékben esett. Az életbiztosítási állomány alakulását a következő táblázat mutatja:

	Belföldi közvetlen életbiztosítási állomány			
	díjbevétele		díjtartaléka és díjátvitele	
	ezer lévőben	ezer dollárban	ezer lévőben	ezer dollárban
1914	6.964	1.314	28.254	5.331
1927	155.454	1.088	515.075	3.606
1932	193.951	1.358	973.776	6.816
1938	246.299	2.956	1.463.239	17.559
1939	262.064	3.145	1.533.533	18.402
1940	286.908	3.443	1.614.424	19.373

Az 1914. évi életbiztosítási díjbevétel dollárértéke a háború után lecsökkent és a háború előtti nívót kb. az 1930-as évek elején szerezte vissza. A közvetlen életbiztosítási állomány biztosítási összege 1940-ben 6.925.71 millió leva (83.109 ezer dollár), a kötvények száma 223.780. Egy biztosítás átlagos összege 30.949 leva (371 dollár), egy lakosra esett 1.117 leva (13 dollár).

Az életbiztosítási állomány túlnyomórészt belföldi vállalatokhoz tartozott. Az állománynak a belföldi és külföldi vállalatok közötti megosztását a következő táblázat tünteti fel:

	1940. évi közvetlen életbiztosítási állomány					
	díjbevétele			díjtartaléka és díjátvitele		
	ezer lévőben	ezer dollárban	%-ban	ezer lévőben	ezer dollárban	%-ban
Belföldi vállalatok	258.249	3.099	90	1.441.861	17.302	89
Külföldi vállalatok	28.658	344	10	172.563	2.071	11
Összesen:	286.908	3.433	100	1.614.424	19.373	100

Az életbiztosítási díjtartalék elhelyezésének megoszlása a következő: értékpapír 16.7%, jelzálogkölcson 17.6%, kötvénykölcson 14.5%, ingatlan 34.7%, egyéb 16.5%.

Románia. Az életbiztosítási állomány első világháború utáni alakulása a következő:

	Életbiztosítási állomány			
	díjbevétele		technikai tartaléka	
	ezer leiben	ezer dollárban	ezer leiben	ezer dollárban
1914	12.615	2.380	78.342 (nettó)	14.781
1924	231.292	1.388	317.920	1.908
1932	420.583	2.523	1.715.914	10.655
1937	593.614	4.155	2.605.035	18.235
1938	667.804	4.675	2.912.555	20.388
1941	504.000	2.520	3.200.000	16.000

Annak ellenére hogy Románia területe az első világháború után tetemesen megnövekedett, az életbiztosítási díjbevétele csak a lei névértékében emelkedett, a díjbevétel dollárértéke közvetlenül az első világháború után jóval kevesebb volt mint a háború előtt. Az utóbbi nívót csak a 30-as évek elején érte el. A technikai tartalékok magukban foglalják a díjtartalékot és díjátvitelt, valamint a kártartalékot. Az életbiztosítási állomány megoszlása a belföldi és külföldi vállalatok között a következő:

	1938. évi életbiztosítási állomány			technikai tartalékok		
	díjbevétele			technikai tartalékok		
	ezer leiben	ezer dollárban	%-ban	ezer leiben	ezer dollárban	%-ban
Belföldi vállalatok	568.581	3.980	85.1	2.532.927	17.731	87
Külföldi vállalatok	99.223	695	14.9	379.628	2.657	13
Összesen:	667.804	4.675	100	2.912.555	20.388	100

Romániában is, miként Bulgáriában, az életbiztosítási állomány nagyrésze a belföldi vállalatokra esik. Romániában ugyanis egynéhány vállalat kivételével a külföldi vállalatokat nacionalizálták és emiatt olyan vállalatokat, amelyeket külföldi tőkével alapítottak, belföldi vállalatoknak számítanak.

Az 1937. évi adatok szerint a díjtartalék fedezeti értékei a következőképpen oszlottak meg: ingatlan 45.9%, értékpapír 15.7%, kötvénykölcsön 12.5%, jelzálogkölcsön 9.6%, bankkövetelés 16.3%.

4. A biztosításügy állami felügyelete

A középeurópai államokban a biztosító vállalatok általában állami felügyelet alá vannak helyezve. A felügyeleti jogszabályok többé-kevésbé egyforma elvek alapján épültek fel, mégis az egyes országokban a jogszabályok között figyelemreméltó különbségeket látunk.

Ausztria. Az osztrák biztosító magánvállalatok állami felügyeletét az 1896. évi törvény szabályozza. Ez a törvény 1921-ben alapvető változáson ment keresztül.

A felügyeleti törvény szerint biztosító magánvállalat csak részvénytársasági vagy kölcsönös biztosító társasági formában alakulhat meg és működési engedély csak ilyen kereskedelmi társaságoknak adható. A részvények, amennyiben azok bemutatóra szólnak, teljes névértékben, ha pedig névre szólnak, legalább 30% erejéig befizetendők. A kölcsönös biztosító társaságoknál az alapítási tőke teljes egészében befizetendő. Az életbiztosítási és kárbiztosítási ágat valamely vállalat együttesen csak akkor művelheti, ha ezt célszerűségi okok követelik, azonkívül, ha a vállalat működése, különösen pedig az üzletterv megfelelő biztosítékot nyújt. Mindenesetre az életbiztosítási és kárbiztosítási ág üzemét teljesen külön kell választani.

A működési engedély megadásának alapjául az üzletterv szolgál, amely három részből áll: alapszabályokból, biztosítási tervből és általános biztosítási feltételekből. A vállalat köteles valamely biztosítási matematikus által öt évenként megvizsgáltatni a biztosítási tervet atekintetben, hogy megfelel-e a követelményeknek és a vizsgálat eredményéről a felügyelő hatóságnak jelentést kell tenni. Az üzletterv csak az állami felügyelet jóváhagyásával változtatható meg. A felügyeleti törvény előírja, hogy milyen rendelkezéseket kell felvenni az általános biztosítási

feltételekbe és hogy a visszavásárlási összeget mily módon kell megállapítani. A törvény a felügyelő hatóság engedélyezésétől teszi függővé a kötvényürlap, ajánlati ürlap és mindennemű prospektus használatát. A felügyelő hatóság a biztosító vállalat működését óvadék letételétől teheti függővé.

Az első szervezési költségek öt év alatt amortizálhatók. A kölcsönös biztosító társaságok az alapítási tőkét csak a feleslegekből fizethetik vissza.

Az osztrák felügyelő hatóság a belügyminisztériumban volt megszervezve. A biztosító vállalat csak a felügyelő hatóság engedélyével számolhat fel és a biztosítási állományt részben vagy egészben csak a felügyelő hatóság engedélyével adhatja át más vállalatnak. Az életbiztosításnál 50%-nál, a kárbiztosításnál pedig 55%-nál magasabb viszontbiztosítás ugyancsak a felügyelő hatóság engedélyéhez van kötve.

Csehszlovákiában az állami felügyelet már a köztársaság megalakulása idejében fennállott, amennyiben az osztrák felügyeleti törvények maradtak érvényben. Ezt a törvényt 1922-ben kiterjesztették Szlovákiára és Kárpátaljára. 1934-ben új törvény jelent meg a biztosítottak igényeinek megóvásáról és az állami felügyeletről, amely az osztrák felügyeleti törvényt módosította, illetőleg kiegészítette. Már a régi osztrák törvény kimondotta, hogy csak az a biztosító vállalat működhet, mely az állami felügyeletről működési engedélyt kap. Ily működési engedélyt csak részvénytársaságok és kölcsönös biztosító intézetek nyerhetnek. A törvény intézkedik, hogy a biztosító vállalatoknak bemutatóra szóló részvényeit teljes egészében, a névre szóló részvényeit pedig 30% erejéig be kell fizetni, a különbözetet azonban adóssal, vagy váltóval kell fedezni. Az életbiztosítási ág a kárbiztosítási ággal együttesen csak abban az esetben művelhető, ha különleges okok állanak fenn és azonkívül a vállalatnak a berendezése, de különösen az üzletterve megfelelő biztosítékot ad.

Az alapszabályok, biztosítási terv és általános biztosítási feltételek alkotják az üzlettervet. A törvény az üzletterv tartalmára és összeállítására részletes rendelkezéseket tartalmaz.

A biztosító vállalatok kötelesek zárószámadataikat és évi jelentéseiket az állami felügyelet által előírt alakban és tartalommal elkészíteni. A törvény szabályozza a kisebb kölcsönös biztosító intézetek működését is. Az állami felügyelet mellett biztosítási szaktanács is működik, mely az állami felügyeletet fontosabb kérdésekben támogatja. Az állami felügyelet költségeit a biztosító vállalatok viselik.

Az 1934. évi csehszlovák törvény a felügyeleti törvény kiegészítéseképpen elrendeli, hogy a biztosító vállalatok kötelesek a biztosítottak igényeinek megóvása céljából az „A” alapba életbiztosítási díjtartalékot és díjátvitelt, a „B” alapba a kárbiztosítási díjátvitelt elhelyezni, mely utóbbi az előírt díjaknak általában az 50%-a. A belügyminisztérium, mely az állami felügyeletet ellátja, az alapok összegét a szükséghez képest felemelheti.

Az 1934. évi törvény kimondja, hogy az állami felügyeletet a belügyminisztérium látja el. A belügyminisztérium a vállalatoknál háromévenként helyszíni vizsgálatot tart, mely kiterjed a vállalat berendezésére és működésére. A belügyminiszternek jogában van az állandó fel-

ügyelet gyakorlása céljából a biztosító vállalat költségére a biztosító vállalathoz egy vagy több kormánybiztost kirendelni.

Magyarországon az állami felügyeletet 1923-ban vezették be. Új biztosító vállalat, illetőleg külföldön működő, de Magyarországon letelepedni szándékozó vállalat cége csak akkor jegyezhető be a cégjegyzékbe, ha erre az állami felügyelet engedélyt ad. Az állami felügyeletet jelenleg közvetlenül a pénzügyminiszter látja el. Az állami felügyelet csak a jogszabályokban előírt esetekben tagadhatja meg a működési engedély megadását. Etekintetben a belföldi és külföldi vállalat teljesen egyforma elbírálás alá esik. A kormány a külföldi vállalat letelepedését diszkrecionális jogánál fogva nem akadályozhatja meg. Ha az ujonnan alakuló belföldi vállalat, vagy külföldi vállalat részére az állami felügyelet a működési engedély kiadását megtagadja, az érdekelt biztosító vállalat e határozat ellen a közigazgatási bíróságnál panaszt emelhet és a bíróság a jogszabályok alapján vizsgálja meg, hogy jogos volt-e az állami felügyelet elutasító határozata. Innen magyarázható, hogy Magyarországon aránylag sok külföldi vállalat működik és pedig nemcsak német, olasz, hanem nyolc angol biztosító vállalat is. Ez utóbbiak közül hat a 20-as évek elején telepedett le. A kormánynak azonban jogában van a működési engedély kiadását felfüggeszteni, azonban ez a felfüggesztés épp úgy vonatkozik a belföldi, mint a külföldi vállalatokra. A kormány 1926-ban ezzel a jogával élt is.

Magyarországon biztosító vállalat csak a törvényben előírt alap-tőkével (üzemi tőkével) alakulhat meg.

A biztosítási kötelezettségekkel kapcsolatos teljesítőképesség növelése céljából a biztosító vállalatok kötelesek saját tőkéjük egy részét biztosítási alap címén lekötni. Az így lekötött összeg kizárólag csak biztosítási szerződésből eredő igények kielégítésére használható fel.

A biztosító vállalatok kötelesek zárószámadásukat és statisztikai kimutatásaikat évente az állami felügyeletnek bemutatni. A zárószámadataikat csak akkor tehetik közzé, ha az állami felügyelet azokat jóváhagyta.

A biztosító vállalatok csak a jóváhagyott üzletterv alapján működhetnek. Az állami felügyelet általában azt ellenőrzi, hogy egyrészt a biztosító vállalatok teljesítőképessége fennáll-e, másrészt, hogy a biztosító vállalat működése megfelel-e a jóerkölcsöknek.

Jugoszláviában 1937-ben helyezték a biztosító vállalatokat állami felügyelet alá. A felügyeletet a kereskedelem- és iparügyi miniszter látja el. A temetkezési és betegségi költségeket megtérítő egyesületek nem tekintetnek ugyan biztosító vállalatoknak, de ezek is felügyelet alatt állanak. A kereskedelem- és iparügyi miniszter dönti el, hogy melyik vállalat tekintendő biztosító vállalatnak.

A biztosítással és viszontbiztosítással foglalkozó társaságoknak, valamint a szövetkezeteknek a törvényben előírt befizetett részvénytőkével, illetve részjegytőkével és legalább 100 szövetkezeti taggal kell rendelkezniük. A külföldi vállalatok csak abban az esetben telepedhetnek le, ha a belföldi vállalatoktól megkívánt alaptőkének megfelelő üzemi tőkével rendelkeznek. A külföldi biztosító vállalat csak akkor kaphat működési engedélyt, ha saját országában már legalább tíz év óta működik.

Az életbiztosító vállalatoknak az elismert matematikusok által igazolt díjtartalékot nettó-módszer szerint kell kiszámítaniuk, a biztosítási

szaktanács meghallgatása után azonban a kereskedelem- és iparügyi miniszter zillmerkvótát is engedélyezhet, amely 3.5%-nál magasabb nem lehet.

A kereskedelem- és iparügyi miniszter a biztosítási szaktanács meghallgatása után — a szállítmány-, szavatosság- és balesetbiztosítás kivételével — az egyes biztosítási fajokban megszabhatja a legkisebb díjtételt. Az életbiztosításnál tilos a jóváhagyott díjtételekből engedményt adni, vagy technikai ellenérték nélkül pótbiztosítást nyújtani. Tilos idegen valutára, aranyvalutára, vagy idegen és aranyvalutával egybekapcsolt belföldi valutára biztosításokat kötni. Kivételt képez a nemzetközi szállítmánybiztosítás, mely idegen valutára is köthető.

Ha valamely jugoszláv állampolgár oly biztosító vállalattal köt biztosítást, melynek belföldön nincs működési engedélye, a díj 50%-ának megfelelő összeget kell az állampénztárba befizetnie. Külön rendeletek szabályozzák a mérleg alakját, az évi jelentés tartalmát és a statisztikai kimutatásokat. Az állami felügyelet mellett biztosítási szaktanács működik. Az állami felügyelet költségeit biztosító vállalatok fizetik.

Bulgáriában az állami felügyeletet 1926-ban vezették be. Az állami felügyeletet a pénzügyminiszter látja el és felügyelete alá tartoznak a biztosító részvénytársaságok, szövetkezetek, kölcsönös biztosító egyesületek, valamint nyugdíj, halálozási és egyéb pénztárak. Csak az a biztosító vállalat működhet az országban, amelynek a felügyeleti hivatal működési engedélyt adott.

A biztosító részvénytársaságok kötelesek az élet-, tűz-, szállítmány-, jég- és hitelbiztosítási fajok után a törvényben előírt alaptőkét kimutatni.

A biztosító vállalatok kötelesek biztosítási alapot is kimutatni, ha pedig a biztosító vállalat veszélyes kockázatok (jég, hitel) elleni biztosításokkal foglalkozik, a felügyeleti hivatal még külön biztosítási alap kimutatását is követelheti. A biztosítási alap elsősorban a biztosítási szerződésből eredő követeléseknek, másodsorban az állam követeléseinek kielégítésére szolgál. A kölcsönös biztosító egyesületeknél a biztosítási alapot a tagok kölcsönös szavatossága helyettesíti.

A kölcsönös biztosító szövetkezeteknek minden egyes biztosítási fajra megfelelő üzemi tőkét is ki kell mutatniok. Az életbiztosító szövetkezet viszont üzemi tőke nélkül megalakulhat, ha kimutatja, hogy az alapszabályban megállapított legkisebb taglétszám mellett a vállalat tartaléktőke gyűjtésére képes. A biztosító szövetkezeteknek garancia-tőkét nem kell kimutatniok, ezt a garanciát a tagoknak a szavatossága pótolja. Belföldi biztosító vállalatok kötelesek évi nyereségüknek legalább 10%-ából tartalékalapot létesíteni mindaddig, amíg ez a tartalékalap az alaptőkének a felét el nem éri. A tartalékalap a veszteségek fedezésére szolgál.

Az állami felügyelet jogköre általában ugyanaz, mint a többi európai államban.

Romániában a biztosító magánvállalatok állami felügyeletét az 1930. évi törvény szabályozza. E törvény szerint biztosítási és viszontbiztosítási üzlettel csak részvénytársaságok foglalkozhatnak. A törvény biztosításoknak tekinti a magánvállalatoknak azokat az ügyleteit is, amelyeknél hosszú lejáratú kölcsönök sorshuzással történő amortizáció-

val, vagy nyereségrészesedéssel vannak összekötve, tekintet nélkül arra, hogy ezek a kötelezettségek életbiztosítási kockázatot foglalnak-e magukban, vagy sem. A kereskedelemügyi és iparügyi minisztérium a hivatal igazgatóságának véleményezése alapján határoz, hogy ily ügyleteknél mely határtól kezdődőleg jut túlsúlyba a sorsjáték elem, amely esetben ezek az ügyletek egyszerű sorsjátékoknak tekintendők. Nincsenek a törvény hatálya alatt a folyam- és tengerszállítmányozási biztosítások és az ezekre szóló viszontbiztosítások, a külföldi biztosításoknak viszontbiztosításai, kölcsönös egyesületek és kölcsönös segélyező társaságok. Tontina csoportbiztosítási társaságok nem működhetnek. Az ugyan alakuló biztosító és viszontbiztosító társaságoknak minden főágazatra, nevezetesen élet-, baleset-, tűz-, jég-, szállítmány biztosítási ágazatra kétféle milliárd leif befizetett tőkét kell kimutatniuk.

A biztosító vállalatoknak az illetékes törvényszéknél kell működési engedélyt kérniük, ahol többek között igazolniuk kell, hogy a részvénytőkének legalább a fele a Nemzeti Banknál, vagy a Letéti Pénztárnál el van helyezve. Az így letett összeg azonban a fentemlített és főágazatonként megállapított biztosítási tőkénél kisebb nem lehet. A vállalatoknak a törvényszékhez kell benyújtaniuk az üzlettervet is. A törvényszék a működésre irányuló kérelmet átteszi a kereskedelmi és iparügyi minisztériumhoz, amely a magánbiztosító vállalatokat ellenőrző hivatal véleményezése alapján határoz. A törvény részletesen felsorolja, hogy a kérelem milyen ok alapján utasítható vissza. A visszautasítás ellen a közigazgatási bíróságnál fellebbezésnek van helye.

A külföldi vállalatok letelepedése is engedélyhez van kötve, amely engedély kiadása a szokásos feltételek teljesítésétől függ. A külföldi vállalatok letelepedési engedélyének kiadásához a minisztertanács hozzájárulása is szükséges.

A biztosító vállalatok ellenőrzését a magánbiztosító vállalatokat ellenőrző hivatal végzi, amely hivatal igazgatóságából (szaktanácsból) és a végrehajtó szervekből áll. Az igazgatóságnak tíz tagja van, akik közül kilencet a kereskedelmi és iparügyi minisztérium nevez ki öt-öt évi időszakra. Az igazgatóság tizedik tagja a magánbiztosító társaságok felügyeleti hivatalának igazgatója. Az igazgatósági tagok között két biztosító vállalati igazgató is helyet foglal, akiket a kereskedelmi és iparügyi minisztérium a vállalatok ajánlatára nevez ki.

A törvény részletesen előírja, hogy az életbiztosítási díjtartalékok, valamint a kárbiztosítási díjtartékok mily értékekben helyezhetők el. Úgyszintén részletes irányelveket állapít meg a mérleg készítésére is. Külön fejezet írja elő a szankciókat.